

SCENARIUSZ LEKCJI

Szkoła fair play, czyli prawa i zasady równego traktowania

Czas trwania: 45-60 minut

Grupa docelowa: klasy 7 i 8 szkoły podstawowej/ szkoła ponadpodstawowa

Przedmiot: godzina wychowawcza

Cele lekcji - uczeń:

- zna swoje prawa w szkole, w tym prawo do równego traktowania, bezpieczeństwa i wyrażania opinii,
- rozumie znaczenie zasad fair play w relacjach rówieśniczych i szkolnych,
- potrafi wskazać sytuacje, w których prawa ucznia są łamane,
- potrafi zaproponować działania, które wspierają przestrzeganie praw w szkole,
- potrafi wyrazić swoją opinię i reagować w sytuacjach naruszenia praw.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- Tablica lub flipchart
- Kartki i kolorowe długopisy
- Karty z opisami sytuacji (przypadków naruszenia praw)
- Karta pracy „Szkoła fair play”

PRZEBIEG LEKCJI

1. WPROWADZENIE „Czym są prawa ucznia?” (20 min)

Nauczyciel:

- Pyta uczniów: „Co to są prawa? Czy każdy w szkole powinien mieć te same prawa?”
- Krótka burza mózgów i zapisanie odpowiedzi dzieci na tablicy.
- Wprowadzenie definicji praw ucznia w przystępnych słowach:

“**Prawo ucznia** to zbiór zasad, które mówią, że każdy uczeń ma:

- prawo do bezpieczeństwa i ochrony,
- prawo do nauki i wyrażania opinii,
- prawo do równego traktowania bez względu na wygląd, płeć, pochodzenie, wyznanie czy zainteresowania,
- prawo do ochrony prywatności i rzeczy osobistych,
- prawo do odpoczynku i czasu wolnego.”

Dodatkowe wytłumaczenie dla młodszych „Każdy uczeń w naszej szkole ma prawo, aby czuć się bezpiecznie, mieć przyjaciół, uczyć się i bawić bez strachu przed wyśmiewaniem czy krzywdą.”

Nauczyciel kontynuuje i omawia poszczególne prawa:

“**Prawo do równego traktowania**”

- Każdy uczeń ma prawo być traktowany sprawiedliwie, bez względu na płeć, wiek, pochodzenie, wygląd, zdolności czy zainteresowania.
- Przykłady naruszeń:
 - Faworyzowanie wybranych uczniów w przydzielaniu zadań lub nagród.
 - Wykluczanie kolegi z zabaw lub grupowych projektów.
 - Obrażliwe komentarze dotyczące wyglądu, pochodzenia czy poglądów.
- Przykłady przestrzegania prawa:
 - Losowy podział grup w zadaniach klasowych.
 - Uwzględnianie zdolności i zainteresowań każdego ucznia przy przydzielaniu zadań.
 - Szkolne konkursy, w których każdy uczestnik ma równe szanse.
- Dyskusja „Co by się stało w szkole, gdyby nie przestrzegano zasady równości? Jak można pomóc koleżdze lub koleżance w trudnej sytuacji?”

Prawo do bezpieczeństwa

- Uczniowie mają prawo do fizycznego i psychicznego bezpieczeństwa w szkole i w drodze do niej.
- Przykłady naruszeń:
 - Przemoc fizyczna lub psychiczna (bicie, wyśmiewanie, zastraszanie).
 - Cyberprzemoc, hejt w internecie lub komunikatorach szkolnych.
 - Brak odpowiedniego nadzoru podczas przerw, wycieczek, zajęć sportowych.
- Formy ochrony:
 - Zgłaszanie problemu nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi lub dyrekcji.
 - Stosowanie zasad „zero tolerancji” wobec przemocy.
 - Edukacja o bezpiecznym korzystaniu z internetu i ochronie prywatności.

Prawo do nauki i rozwoju

- Każdy uczeń ma prawo do nauki w atmosferze szacunku i bez dyskryminacji.
- Prawo do sprawiedliwego oceniania:
 - Jasne kryteria oceniania.
 - Informacja zwrotna i możliwość poprawy błędów.
 - Równe traktowanie wszystkich uczniów przy ocenianiu.
- Znaczenie - uczniowie mogą świadomie planować naukę, rozwijać talenty i kompetencje.
- Przykłady naruszeń:
 - Niezrozumiałe lub zmieniające się w trakcie semestru kryteria oceniania.
 - Faworyzowanie niektórych uczniów przy przydzielaniu projektów lub ocenianiu.

Prawo do wypoczynku i czasu wolnego

- Odpoczynek wpływa na zdrowie, koncentrację i efektywność nauki.
- Formy ochrony: przerwy w ciągu dnia szkolnego, ferie, wakacje, czas na hobby i zainteresowania pozaszkolne.
- Przykłady naruszeń: nadmierne zadania domowe, brak możliwości uczestnictwa w zajęciach dodatkowych zgodnie z zainteresowaniami.
- Dyskusja „Dlaczego odpoczynek jest ważny nie tylko dla ciała, ale i dla mózgu?”

Prawo do wyrażania opinii

- Uczniowie mają prawo wyrażać swoje zdanie w sprawach dotyczących klasy i szkoły, zgłaszać propozycje zmian w regulaminach, wydarzeniach i projektach.
- Formy wyrażania opinii:
 - Samorząd uczniowski i zebrania klasowe.
 - Ankiety i konsultacje z dyrekcją lub nauczycielami.
 - Udział w komisjach szkolnych dotyczących wycieczek, wydarzeń czy projektów klasowych.
- Granice prawa - opinia nie może naruszać praw innych osób ani łamać regulaminu szkoły.

Podsumowanie i refleksja

- Wspólna rozmowa „Jakie prawa ucznia są najważniejsze w codziennej szkole?”
- Ćwiczenie - uczniowie podają przykłady sytuacji z życia szkolnego, w których można zastosować poznane prawa.
- Wskazanie, że przestrzeganie praw ucznia jest fundamentem szkoły fair play i pozytywnej atmosfery w klasie.

2. Miniwykład + przykłady sytuacji (10 min)

Nauczyciel omawia:

- Zasady fair play w szkole, czyli uczciwe i równe traktowanie wszystkich uczniów.
- Dlaczego prawa ucznia są ważne? Umożliwiają naukę, rozwój, zabawę i dobre relacje.

Zasady fair play w szkole:

- Szacunek dla innych uczniów i nauczycieli.
- Współpraca i odpowiedzialność za wspólne projekty.
- Uczciwość w zadaniach, testach i grach zespołowych.
- Dyskusja „Jakie zachowania w szkole pokazują, że ktoś przestrzega zasad fair play?”

Reagowanie na naruszenia praw

- Każdy uczeń ma prawo i obowiązek reagować na naruszenia swoich praw lub praw innych.
- Możliwe działania:
 - Rozmowa z nauczycielem, wychowawcą, pedagogiem szkolnym.
 - Zgłoszenie problemu do dyrekcji lub samorządu uczniowskiego.
 - Mediacje, pisemne zgłoszenia, klasyczne zebrania lub ankiety klasowe.
- Cel - wzmocnienie świadomości praw, odpowiedzialności i postaw obywatelskich.

Przykłady naruszenia praw ucznia:

- Wyśmiewanie ucznia z powodu koloru skóry, imienia lub ubrania.
- Ograniczanie dostępu do zajęć dodatkowych dla wybranych uczniów.
- Zabranianie wypowiedzi lub nieuczciwe ocenianie w klasie.
- Nieprzestrzeganie przerw lub nadmierne obciążanie pracą domową, co narusza prawo do odpoczynku.

Przykłady przestrzegania praw:

- Każdy uczeń może zgłosić pomysł na klasowe lub szkolne inicjatywy.
- Uczniowie wspólnie ustalają zasady zachowania w klasie.
- Nauczyciel informuje uczniów o sposobie oceniania i wymaga od wszystkich uczciwego traktowania w grupie.

3. Analiza przypadków - praca w grupach (10 min)

Działania:

- Uczniowie dzielą się na grupy 3-4 osobowe.
- Każda grupa otrzymuje kartę z opisem sytuacji naruszenia lub respektowania praw w szkole.

Przykłady sytuacji:

1. Koleżanka zabiera zeszyt bez pytania.
2. Nauczyciel nie pozwala jednemu uczniowi na wypowiedź w klasie.
3. Dzieci wybierają drużyny w ten sposób, że zawsze ten sam uczeń zostaje ostatni.
4. Klasa głosuje, które projekty chcą zrealizować, a nikt nie ignoruje pomysłów innych uczniów.

Zadania dla grup:

- Czy prawa ucznia zostały złamane?
- Które prawo lub zasada fair play jest naruszone?
- Jak można naprawić sytuację lub działać, aby prawa były przestrzegane?
- Wypiszcie, kto może pomóc (nauczyciel, samorząd, rodzice, dyrekcja).

4. Ćwiczenie kreatywne „Moja szkoła fair play” (10 min)

- Każdy uczeń rysuje lub opisuje swoją wymarzoną szkołę, w której wszyscy są traktowani równo i sprawiedliwie.
- Może narysować co się dzieje w klasie, jak wygląda zachowanie uczniów i nauczycieli, jakie zasady są przestrzegane.
- Prezentacja prac i dyskusja o tym, jak można wprowadzić te pomysły w życie.

5. Podsumowanie - refleksja klasowa (5 min)

- Nauczyciel pyta:
 - „Jak możemy w naszej klasie dbać o prawa każdego ucznia?”
 - „Co zrobić, gdy widzimy, że ktoś łamie prawa innego ucznia?”
- Podsumowanie:
 - Szkoła fair play to miejsce, w którym wszyscy mają te same prawa i obowiązki.
 - Każdy uczeń ma prawo do szacunku, bezpieczeństwa i udziału w życiu klasy.
 - Zasady fair play pomagają budować dobre relacje, uczyć empatii i odpowiedzialności.

KARTA PRACY

Szkoła fair play - prawa ucznia

Imię i nazwisko: _____

Data: _____

Klasa: _____

ZADANIE 1. Prawa ucznia

Uzupełnij tabelę, wpisując w lewej kolumnie przykładowe prawa ucznia, a w prawej kolumnie, co one oznaczają w szkole.

Prawo ucznia	Co to oznacza w praktyce?
<i>Przykład - Prawo do równego traktowania</i>	<i>Przykład - Nikt nie wyśmiewa mnie ani nie ignoruje w klasie</i>

ZADANIE 2. Rozpoznaj naruszenia praw

Przeczytaj sytuacje i zaznacz, czy prawa ucznia są przestrzegane, czy naruszone. Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.

1. Kilku uczniów wyśmiewa koleżankę za wygląd w czasie przerwy.
 Przestrzegane Naruszone

Uzasadnienie: _____

2. Dyrekcja pyta uczniów o pomysły na organizację Dnia Szkoły.
 Przestrzegane Naruszone

Uzasadnienie: _____

3. Nauczyciel zmienia kryteria oceniania projektu w trakcie semestru, nie informując uczniów.
 Przestrzegane Naruszone

Uzasadnienie: _____

4. Uczeń ma trzy godziny przerwy między lekcjami, podczas których może zrelaksować się i zjeść posiłek.
 Przestrzegane Naruszone

Uzasadnienie: _____

ZADANIE 3. Jak reagować na naruszenia praw

Wpisz, co możesz zrobić w każdej sytuacji, aby Twoje prawo lub prawo kolegi/koleżanki było szanowane.

Sytuacja	Co możesz zrobić?
Kolega zabrał Twój zeszyt bez pytania	
Ktoś używa obraźliwych słów w internecie wobec ucznia	
Twoja propozycja projektu w szkole została zignorowana	

ZADANIE 4. Kodeks fair play w klasie

Wymyśl 5 zasad, które Twoim zdaniem powinny obowiązywać w klasie, aby wszyscy czuli się bezpiecznie i sprawiedliwie:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Wybierz jedną sytuację ze szkoły, w której można zastosować zasady fair play. Opisz, jak byś postąpił/a:

